

Pojedini broj D 1:50
Prijenos dne 10. 10. 1923.

Prijenos dne 10. 10. 1923.

„DALMATINSKI HRVAT“ izlazi svake subote.
 Godišnja predplata Din 80 - Polugodišnja Din 40
 Din 41 - Trimestrično Din 22 - Za Ameriku godišnje dva dolara.

OSLASI PRAMA CJENIKU.

Račun kod Post. Ček. Ureda, Zagreb, br. 38.004

Prijemni telefon
 preko dana br. 30 - preko noći br. 23
 (Interurban)

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. II.

ŠIBENIK, 22. LISTOPADA 1923.

Br. 41.

Uprite prstom

vlastodršci beogradski na one Hrvate koji odobravaju vašu politiku i na one Hrvate, koji u svojoj kratkovidnosti još ne uvidješe vašu gramzljivost za vlašću, sličnu žderanju izgladnjela čovjekal! Na njih uprite, da ih vidimo i na prste da ih brojimo.

Prepotentnost vaša i bivših vlastodržaca stjerala je jedni narod u kut ko kisa ovce, a vi u bahatosti vašoj cinički mu pružate mrvice s njegove vlastite bogate sofre. I Srbe ste uštinuli a Slovence i Hrvate jednog zgodili drugog pogodili, turači ih u kutiju koja se zove vidovdanski ustav. Tim istim Hrvatima i Slovencima nudjate u ime bratstva -- riječi koju ste profanirali, -- sporazum, t. j. milostivo im se dopušta da se snize do vašega gledišta. Ta kakav je to sporazum dok nas jošte po njima podignuti zid u oči bode i prijeći!

Zaista svjetla pojave u našem tamno doba, da svi Hrvati prezironi otklanjaju i »zlatnu sredinu« i sve moguće »srednje linije«, neke importirane iz poznatih brloga, a druge rođene u zato povoljnijem milieu, ali inače sa minimalnom aklimatizacionom moći. Radjanju i oni stupaju, nadajući se tu kržljavi deščić posinuti, a baštinu ujediniti. I kumstva se neki primiše, ali jao kumstvo ugašeno, ni to ne će dočekati. Pet godina prodje koje nas uvriješe jednog po jednog, da je jednako pusta tlapnja, a teza

Koliko zlobe kod jednih, koliko zaslijepjenosti kod drugih? Ta hrvatskom narodu ne treba lječenja od onih koji su ga dotjerali do

Dije straže dobro oružane
 I postavlja po uglovima grada
 Da zatvore ulice i pute,
 Rec bi da je provalilo trista
 U Šibeniku razbojnici noćnih,
 Ili da je nanjušio stopu
 Od svrćern austrijskih kruna,
 Kakovi je podigo aparat
 Sve redara, tajnih agenata.

Kad to vide Šibenčani dičui,
 Svaki od njih u čudu se pita,
 Čemu take pripreme i lunci,
 Zar je amo prispio Čaruga
 Iz hrvatske Slavonije ravne,
 Pa se Niko priputio u duši
 Za život Šibenskih gavana;
 Il je u grad Hadriloja došo,
 Da on robi radikaliske gazde,
 Koji su si za vrime Taljana,
 Dok je narod čamio u robstvu,
 Napunili bisage i kese
 Zlatnih kruna i dolaru pustih,
 Pa sad živi u ognjici živoj,
 Du mu nikao ne isprasi kese.

medicine, već on pita svoje i ničije drugo. Svoje su stanovništvo pojedine stranke posebno izložili, pa kad oni nijesu imali sa ujednom hrv. strankom dodirnih točaka, dokaz je njihove nadutosti, protivne odlučnom zahtjevu hrv. naroda na slobodnom raspolaganju samimi sobom, naravno u međunarodno priznatim granicama S. H. S. To je baš ono što ti vlastodršci ne vole, jer znaju, da bi se riješili kojekakovih danguba i muktaša, potpunih parasita.

Bilo bi većih popuštanja u rano vrijeme slabe kompaktnosti hrv. stranaka, ali in je danas drugačije, jer će, kako izgleda, samo jedan kluč otvarati hrv. vrata.

To je potrebno, jer kad se g. Pribičević sniebiva kakvo je stanje ovamo, »preko«, kako li se ne čemo mi? Opozicioni načari čine bistrijima neke stvari, jer sad ima više vremena, nego pravašće dangubljenje, diječe vlast često puta kojekakvoj uličnoj klateži. Pa kad se Pribičević čudom ludi svome plodu kao pravi pripremao i možemo reći tvorac ovoga stanja, kako ne čemo mi?

Svakako svi Hrvati u jednu liniju, jer Srbi i Hrvati nijesu *mi*, nego su *Srbi mi*, a Hrvati *oni*, zavedenom i demagogijom iskvarenom masom, a oni bolji jednim bolestnicima, koji trobaju duševnog lječenja.

Nit je amo došao Čaruga.
 On haraći Slavoniju ravnou;
 Nit je u grad Hadriloja došo,
 On u grobu tih sanak spava;
 Nit se plaše radikalni silni,
 Da će iko pokrasti im zlato,
 Sto ga jesu dugnuli kese,
 Već je došo Basariček Gjuro,
 Da on vidi Šibeniku gradu,
 Da poljubi Šubićeve dvore,
 Da pozdravi prijatelje svoje,
 Radićeve pobornike virne,
 Koji Jadran čuvaju ko lavi
 Od tudjinske najezde i pijačke
 I da svoju poljubi on tetu.

Trn u oku bijaše naš Gjuro.
 Komesaru Careviću Niku,
 Pa on diže nepreglednu vojsku,
 Sve redara i tajnih serdura,
 Da mu slide uzastopice pete,
 Da biliće kuda on se kreće,
 Da svi paze s kim se Gjuro šeće,
 Da slušaju sve što Gjuro zbori,
 I u čije zelazi on dvore.

protiv presude kr. okružnog suda u Šibeniku od 8. 10. 1923. Pr. 17/13/2 kojom je dignuta zaprta predložena od istog državnog odvjetništva glede sadržaja nekih članaka tiskanika u periodičnom tiskopisu „Dalmatiniski Hrvat“ br. 37 Stampang dana 6. tek. mjeseca u tiskari „Pučka Tiskara“ u Šibeniku od odgovornog urednika M. Berovića saslušav kr. drž. nadodvjetništvo u nevjajoj sjednici preasuda je:

I. Cijelim sadržajem članka „Tiba borba Hrvata“ te iz pjesme „Slom batinaškog carstva u Šibeniku“, sadržajem stihova drugog, četvrtog i peto odzoda od prvog stupa na drugoj strani, stihova četvrtog odzoda od drugog stupa na istoj strani, stihova devetog i desetog odzoda od četvrtog stupa na istoj strani, pa stihova sedmog i desetog odzoda od prvog stupa i stihova osmog od trećeg stupa na trećoj strani, te sadržajem prvog stavka članka „Riječ u svoje vrijeme“ sve Stampang u periodičnom tiskopisu „Dalmatiniski Hrvat“ br. 37 od 6. tek. mjeseca Stampang u tiskari „Pučka Tiskara“ u Šibeniku pod odgovornim urednikom M. Berovićem, izazivaju se mržnja protiv države, kao cijeline i plemenski razdor. Osnjuje se potvrda izvršene zapljene glede stavaka gore rečenih; zabranjuje se daljnje rasturivanje, odnosno prodavanje rečenog broja i uređuje se uništenje pohvatanih primjeraka i onih kojih će se pohvatiti, razmetnuti odnosno tipografskog stroja i objelodlanjenje ove presude.

II. Odjeli se pritužba te se potvrđuje napadnutna presuda u koliko se odnosi na sadržaj članka „Riječ u svoje vrijeme“ od riječi Javnost je još...“ pa sve do konca, i na sadržaj članka „Uprite prstom“.

OBRAZLOŽENJE.

Članak „Tiba borba Hrvata“ premda opominje da misli na vladu i čaršiju beogradski i na službeni Beograd kao nepristojive našeg naroda pa i zaplijenjeni stihovi iz pjesme „Slom batinaškog carstva u Šibeniku“ tu stvari je nišan i napadaju srpski dio naroda, na način, koji izazivaju plemenski razdor i mržnju na državu kao cjelinu. Tako isto izazivaju se mržnja na

Slom batinaškog carstva
u Šibeniku.

Splatvo: Starac Mijo.

Mrki vuče, Careviću Niko,
 Vrag sam znade, gdje je na svit niko,
 Kad zaside na pistolje srujno,
 Kojima su podignuli gaci,
 U hrvatskom Šibeniku gradu,
 Gdi je nekad vladala sloboda,
 Gdi je nekad ljubav bratska ovala,
 Gdi je nekad orila se pisanu,
 O slobodi hrvatskoga Roda,
 Da u gradu uguše hrvatstvo,
 Da u gradu pljačkaju težake,
 Da u gradu orobe trgovce,
 Da u gradu korupciju šire,
 Da u gradu sumnjevi nevije,
 Da u gradu sve lopove šlite,
 Iznenada bez povoda kakov,
 Po svem gradu, bedeme podiže,
 Po ulicam postavlja topove,
 Izpod zemlje on provlači zice,
 Kojima se hvatući bajdući.

Kada Gjuro podje na divane
 Starcu Miji, Carević pobuni,
 Pa on šalje poklisare svoje,
 Tidje skote, u Mijine dvore,
 Gazeč zakon i sva ljudska prava,
 Da za sofom hapsi mirne ljude,
 Koji su se u Mijinom dvoru,
 Okupili da pozdrave Gjuru,
 Desnu ruku Radića Stipana.

Kada skoti prodrže u sobe
 Podniše se drzko, osorito,
 I u ime novih vlačitelja
 Zarobiše Zoričić Andriju,
 Antu Rošu i Jadronju Mira
 I još s njima Stošića Ivana,
 A da niko nije znao zašto,
 Te ih bace u podzemne izbe,
 U čelije, da čume u robstvu,
 Kojeg nisu zasluzili bidni.

Kad u izbi nasta tamna crna,
 U nju stupa Belamarić Grgo,
 Mala stasa u crnoga lica,
 Čast imade tajnog detektiva,
 Koji mrzi austrijske krunе,
 Bile one od srebra u zlata,

da naruče hapšenje odgovornog u-rednika "Republike", ili da policijskim mjerama pronađe pisca? Nije U hijerarhiji upravne vlasti jedan policijski tajnik stoji na nevjerojatno nižoj stepenici prema sefovima za-konodavne i upravne vlasti, napadnutim u "Republiku". U Šibeniku se pred neko doba dogodio jedan slu-čaj, na koji se, dok o njemu sud ne izrekne svoju ocjenu, netruo me-torno osutliti. Ali kao organ javnog mišljenja ne možemo a da ne skre-nemo pažnju naših čitalaca na o-gromnu razliku koja prolazi između beogradskog i šibenskog slučaja. Kod beogradskog, napadnuti su i veći državni funkcioneri, kolosi premja šibenskom policajcu, i riječi su teže, i napadaj je izvršen na najjauni-jačin koji se da zamisliti; kod šibenskog slučaja, niti je priroda napada tako teška kao kod beograd-skog, niti je za napadaj javnosti mogla saznaći, — pa pare svega loga napadnuto lice, koje je i samo za taj napadaj saznao jednim ne-dopuštenim i kažnjivim načinom, postje tog napadaja, hapsi svog partnera, vršeći time najdelikatniji akt vlasti u jednom postupku, u kome je lično zainteresovan i u kome ima da fungira kao svjedok ili op-tužnik. Mi se ne možemo dovoljno načuditi, što se u jednoj zemlji, koja bi htjela biti ustavna, mogu da do-gadjaju i ovakove anomalije.

Bilješke.

Bez odgovornosti. Šalje nam na uređeništvo jedan „splitski Jugosla-v“ (tako se potpisuje) jedan broj „D. Hrvata“. Sav je ispišan najgo-rim pogrdama na Hrvate: dolje Austrijska Hrvatska zastava, dolje Hrvatska, dolje separatisti Hrvati itd. sve najblutavije riječi iz bogatog orjunskega riječenja. — Budući da ne pozna najelementarnija ortogra-f правила, a ima čvrst rukopis, moglo bi se vjerojatno zaključiti da pripa-da molarici. Uz to i to, što jedan ozbiljan čovjek ne može na tačan način da blyuje.

Ne bi se mi osvratali na takva drijeca, pogotovo nepotpisana, kad

„Pa će plaća za sva tvoja dela
„Prot Hrvatim Šibenika grada
„Bili, Niko, hrakotina crna.
„Doć će vrime, a daleko nije,
„Da će Hrvat Šibenika grada
„Opel razvit hrvatske barjake.
„Opel pival hrvatske popivke,
„Opel ljubit Zagrebčane braću,
„A ti, Niko, kajat će se vično,
„Što si ludo izgubio pamet
„Kad si ono ti vodio hajku
„Prot Hrvatim Šibenika grada.
„Što ti, Niko, nikad uspit neće,
„Da se popneš na čičimka*) granu
„I da tebi ponarastu breći
„Dva aršina dugi iza uha,
„Šibenčani nuditli neće!
„Uzalud ti zaudrolje lude,
„I batine, teški buzdovani!
„Mi od tebe straha ne imamo,
„Ni od tvójih zuljumčaru bisnih,
„Ni od tvójih agenata tujnih,
„Ni od tvójih podiviljalih zviri.
„Mi se Pravde, Niko, ne bojimo,
*) Žižula.

nas ne bi vodila druga misao, misao o mališanovoj odgovornosti. Kako je težak teret na duši onih trovate-lja što izdjelaše ovakove gadove, iz kojih će se kad podrasu izleći naj-mračniji tipovi. Jadni zabludjeli o-mladinci, duboko li padoše!

1/2 beda se tuži u 3 godine, u 39 broju (alaj je plodna), kako je uslijed naredba ministra Vujičića otešano njezino djelovanje u Voj-vodini gde ima mnogo antidržav- elemenata, koji da bi mogli učiniti pobunu. Što će tu orjuna? Ako ima-tamo onakovih, trebalo bi naći do-brili detektiva da ih onemoguće. Ipak je bolje platiti detektive nego orjunu, jer su oni službeni lica i imaju pravo i dužnost da uhode, a ovi ne. Što su orjunaši pojeli, mo-glo se i to učiniti.

Velliki dogadjaj! Okotila sel Teško ali jest. Rijetko ali brojno, da nemaš od nje gdje pljunuti. Na uvdnom mjestu moždanski iscjedak publiciste (ne mojte se smijati!) V. Krstulovića.

Glavni organ Or. ju. na postu-vju pok. vojvodu Vuka idealom. Šteta što se vojvoda ne može da digne i pokaže im junačko čelo, pušku šarku i sačlju demeškinju. Zgodom bi mogli razlikovati junački narodni međgan od kukavičkih i zaplotnjačkih napadaju jačima i po-midorma.

Otkud familiji Pribičević dvije hi-ljade jutara zemlje? — Demokrati su do-sada uprav napadno izticuli, kako njib-vo vodja Svetozar Pribičević može da se po-hvali, da se on nije ni jednu paru okori-stio u javnom životu, narodnom dobrom. A kako on, tuko i njegova bruća, da su i danna siromašni. Nu ova njihova samovolna rek bi da je kraju došla. Ovih dana čitamo u beogradskom „Balkanu“ sljedeće:

Ima ljudi koji više cijene gotove pare, vrijednosne hartije, depozite u stranim dr-zavama, valute sa kojima se da unošno trgovati no kuće i u palče, koje su za svaku vrijedne. Ti ljudi mogu i da nemaju ni kolibu po ipak mogu biti kruni bogataši. A podneš naših demokrata „siromuši“ g minister Toza preciće je tada u skupštini nešto nije naime izjavio da braća Pribičevići posjeduju na srpskom Jugu preko dvije hiljade jutara najbolje zemlje u vrijednosti nekoliko miliona dinara. Da li je ta zemlja kupljena od učiteljske plate brata

„Jer je pravo na hrvatskoj strani!
„Mi poznamo doušnike tvoje,
„Nema u njih vipe, pouzdanja,
„Za dvolitar fratarskoga vina,
„Prodali bi brke da ih imas,
„A za deset srebrnatih kruna
„Od njih možeš saznati sve riči,
„Što si, Niko, u snu gvorio,
„Kad se nisi napojo vina,
„Neg iz Kike času vode bistro,
„Razhladine sa Rorinim mrazoin!
„Mi poznamo tvoje doglavnike,
„Ulice, puste pijanice,
„Za bukaru dolac-koga vina
„Prodali bi ženu u postelji!
„Ne priti se tamnicom i apsom,
„Ne priti se paragafom glupim,
„Na sudu ćeš izgubiti pravdu,
„Jer je pravo na strani Hrvata,
„Što se kupe oko zor-delije
„I junaka od svitkskoga glasa,
„Po imenu Radica Stipana,
„I okolo Trumbića Antuna,
„Te dvi vitezde naše predhodnice;
„Ti im Niko, nuditli ne ćeš,

Adama, od pukovničke penzije brata Milana, ili od uštednje koje postigao brat Svetozar, kada je bio ministar, zaluđeno je praviti račune.

Sve iz jedne kese. Nikolaj Pašić, koji od svojih novaca ne daje ni caru haraču ni Bogu kolaka, dao je svojoj nacionalnoj omiljlini 4000 dinara, naravno iz dispozicijonog fonda.

G Velizar Janković, koji je za svoga ministrovina uzimao džabe namirnice iz topčiderske ekonomije a poslije ministrovina pokušao da uzakoni kupovanje u pola cijene, dao je 1000 dinara, razumije se, opet iz dispozicijonoga fonda.

One dva gospodina, sa Lazom Sekve-strom (Markovićem) i Ljubom Jovanovićem naučili su samo da uzimaju ali ne i da daju to čine kao i kad uzimaju — iz državne kese. A iz nje oni bogato plaćaju i stare i mlade, i velike i male, sve od kojih im zavisi držanje vlasti.

Domaće vijesti.

Pedagoški tečaj (škola) u Za-grabu ukinuta. Grehotu čini vidjeti bolni jauk „Riječi“, one batinaške „Riječi“, ili bolje huckuške, jer nje-zini gospodari su tolike kukavice, da nijesu vrijedni dijeliti batine ni golorukim. Plaće nad Zagrebom i Hrvatima lijući krokodilske suze nad nepravdom učinjenom.

Kad ona plaće, mora niti dobro, a i jest dobro. Osim stvarnih razloga, koji su izneseni, i koji govore o suvišnosti ove škole, treba da naglasimo, da ovaj zavod nije bio ništa drugo nego ekszpozitura Pribičeva i kovačnica demokratsko-orjunaških učiteljskih agitatora. Usput treba nad-dotati, da su se tu slali samo „državotvorni“ učitelji, i to na državni trošak, jer im je platu i nadalje ostajala. Dakle Hrvati su ih plučali, a oni im vraćali zlo za dobro. Neka se crvene!

Mislimo, da Vlada ne će učiniti pogrešku pa je opet uspostaviti, ili pak dati joj naslov fakulteta, kao što su njeni pitomci zahtijevali — jer smo u pogibelji, da nam sela ne ostanu bez učitelja, jer premda oni isti naglašuju da je potrebita fakultetska spremna za pučkog učitelja, ipak im se neda na celo poslje to-like „izobrazbe“. Ako oni hoće da se dalje izobrazuju nek se naše za špag a ne da kucaju na vrata države, koja ne smije biti krava muzara za svakoga.

U Skupštine, zadnje vrijeme se mnogo pisalo o osnivanju opozicionog bloku. Uistinu bilo bi došlo do toga, jer je parti-zunstvo radikalno prešlo preko nosa. Svakako du jest, jer kad su se mogli gg Spah i Korošec složiti su demokratima, koji nisu bili ni za dlaku bolji od demašnjih vlastodržaca, mogao se svatko, ipak nisu zemljoradnici, jer misle da bi bila gri-jehota da se ovakav rezimru struci.

Začudna konstatacija, da ima ipak netko tko misli, da bi poslije mogla doći kakova gora vlastu od danas, pak da je treba poštediti. Ali srpski zemljoradnici su isto što i srpski radikalni: velikosrbi i hegemoniste.

Promjena u vlasništvu „Preporoda“. Dosadašnji vlasnici jngofašti nijesu mogli više uzdržavati taj list, pak je prešao u radikalne ruke. Njegova pak glav, urednika Sturm Jurišića prostu su najurili. On je hitno pobjegao i da ime bude u stilu bijega, promjenio ga u Flucht-Bježević. Bijedni Prusijanc!

Cicerić piše onako uzred (bit će više valjda takovih stvari), da je beograd. „Po-litik“ dobila zajam od 1.000.000 dinara od Drž. Hipot Banke. — Kako se takovi zajmovi pišu na ledu, a plaća ih cijela država, dobro bi bilo da i hrv. listovi sklope ova-nog zajma.

Jugoslavenski Vinogradar i Vočar. Primi smo 13 i 14 broj ove dobro uredjivane smotre sa slijedećim sadržajem: A. Vesjak: Pseudepozicija Tracheiphila. — Berba, — Još jedan novi način pribavljanja vina, — Sladorenje mošta, — Preradjivanje grožđja u hraniće tvari — Nadaljujmo raznorazni vijesti sa domaćem i stranom tržištu, o vinogradima i berbi, iz voćarstva i vinarstva, pitanju i odgovore i druge kratke vijesti. Pretpisata iznosi na godinu Din. 20 — a sa-lje se na: Uprava „Jugoslav. vinogradara i vočara“, Zagreb. Petrinjska ul. 28.

Potražba „Hrvatski Radišu“ potrebuje dječake za slijedeće grane trgovine, obrta, industrije i poljoprivrede. Bojadisarska 3, Gostionica 10, Kožurara 4, Loučara 5, Me-dićara 5, Mesara 10, Mlinara 10, Pekara 30, Slastičara 5, Urara 10 i Poljoprivrednika 20.

Upozoravamo sve roditelje da razlike staze, da je potrebno, da se čim više naše dečje posveti svima granama trgovine, obrta, industrije i poljoprivrede. Svaku obrtu je dobar, ako je obrtnik valjan. Tko svoje dječje želi posvetiti trgovini, obrtu, industriji i poljoprivedi a koje odgovara usloviu (mladje od 13 g., a ne starije od 16 g. bezuvjetno i najmanje uspješno svršena pučka škola, zdravo, pušteno, ne-pokareno i marljivo neka se obrati na najbljuži podružnicu (rudni obrtar, povjere-ništvo) „Hrvatskog Radiša“ (te neka pone-se sobom posljednju školsku svjedočbu siromašu) Što se vlastoručno pisati molbu dječaka, a gdje takove nema direktno na na Sredi-njicu „Hrvatskoga Radiša“ Zagreb.

„Utaman ti višala i kolci,
„Utaman ti sva podmukla sredstva,
„Utaman ti hartija i pero,
„Ti u sreim Šibenskih Hrvata,
„Ne čes nigda ugusišti svisti,
„Koja njima napunjuje je grudi,
„Koja njima označuje živce,
„Koja njima nadahnjava pamet,
„Koja njima pokazuju pute,
„Pram Zagrebu srci svih Hrvata.
Pamt, Niko, što ti Starac Mijo
Poručuje bez straha od bata,
I od tvoje volujške kandžije:
„Svaka sila kraljk vriue vlada,
„Ti Hrvate strpavaš u apse,
„Ali će doći, viruj, Niko, vrime,
„U apsu će gniti tvore kosti,
„Ne budeš li na vrime se krstit
„Crnog vraga, koji te sviluje
„I na svaki upućuje zločin,
„Prot Hrvatim Šubićeva grada!
„Ti se kani butina i apsa,
„A kaži nam ima razbojnica,
„I glavnoga šibenskog švercera
„Austrijskih srebrnatih kruna,
„Ti si moćan, znati ćeš mu ime,
„Odkri ovog lopovskog bandita!
„Ti si slabic, mi smo čvrsti ljudi,
„Ne čemo se osvetliti tebi,
„Sve čemo ti oprostiti grice!“

državu kao cijelinu i prvim stavkom članka „Riječ u svoje vrijeme“. Zato se je riješilo kad pod jedan na osnovu čl. 138 Ustava.

Naprotiv uostalom delujući članka „Riječ u svoje vrijeme“ te u članku „Uprite prstom“ nije se napisalo što bi po tom članku Ustava imao značaj izazova mišljenja na državu kao cijelinu te izazova plemenskoga razdora. Oni sadrže samo veoma nedoličnu formu prikazivanja jednog dogadjaja po kojem ostro i nepovoljno ocjenjuju stanje naše države. Za to se dio pritužbe odbio kad pod II.

Split, 16. oktobra 1923.

Dr. MEICHISNER.

Radikali kane raspuštiti skupštinu.

Vidjevši vlastu da joj teren pod nogama izgleda, a nadajući se dojdjećim izborima očekati u Srbiji na račun demokratija, što su se očekali na prošlim općinskim izborima, bavu se mišljem kako će rasputstiti skupštinu u kojoj Hrvati već 3 godine ne prisustvuju.

Nadale je izglasala t. zv. budžetske dvanaestine za srpski kolovoz i rujan (dobro je pročitati da je u njih unešen novi porez) Te budžetske dvanaestine znače ovlast vlade da može trošiti narodni novac.

Zatim je stvorila zakon o kuluku, na kojeg čemo se na drugom mjestu osvrnuti, te nori vojnički zakon za kojeg treba trošiti dva puta više.

Isti rad kari skupština i sada nastaviti. Sprema se porez o teksatorima prema kome se neće moći ni u taural pogledati, a da se ne plati biljegovina. Zatim dolazi na red dvanaestine za listopad, studeni i prosinac Potom dolazi na red proračun (budget) za buduću godinu ili bolje rekuć plan za trošenje narodnog novca u god. 1924, zatim zakon o neposrednim porezima i. t. d. sve

Kad znamo, da najveći dio tih tereta ima pasli na ledju hrvatskog naroda i uopće prečano, a da tom štetom narodnom imovinom ima gospodariti sam srpska vlasta onda znamo zašto su srbi tako veliki centralisti.

Hrvati širite „Dalmatinski Hrvat“.

Virni sluga Carevića Nika; Uza nj ide redar Bobić Ante, I agenat Wacek Venčeslav, A njima se pridružio jeste I Ban Jerko, redar prvog reda.

Što u rukam sakriveno nose, Mrak je crni razpoznat nemožeš, Al za kratko da si čuo vrime, Nasta jeka u tamnici tamnoj, Glas se čuje Zoričić Andre, Jauk širi našeg Roše Mate, Pomoći vase, al pomoći nije, Od tamnice zatvorena vrata, Nedaše im ni kruha ni vode, Otkože sretni i presretne. Da su čauši izkalili žuci, Nad hrvatskim golotukim Borecim A kad zviri straže Fržopa Nika u opis, Vulalija Vinko Redar, koji nepoznaje Pravde, Za to što je polubio Gjuru U junaka i pošteno lice, Povali ga na tavanje tvrde, Pokaže mu tabane još tvrdje, Izpod rebra na tankomu mesu,

Dragutin Šeppek, Zagreb

Prilaz 35. Prilaz 35.

Vlastiti proizvod svih vrsti

„LIMENKA“

za lak, lirnajs, terpentin, ulje, petro leum, kandite itd.

Patentne limenke za uljene boje itd.

Iz omladinskog života.

Hrvati! Borci! Živimo u danima teške borbe. Cijeli hrvatski narod je složio svoje redove i pripravio se za borbu, dozvoljenim sredstvima, koja vodi k ekonomskoj samostalnosti, slobodi i gospodarenju u svojoj vlastitoj kući. *Svi svjesni Hrvati, stoje odlučno na braniku naših, kralju i nadčevjećnom snagom kroz stoljeća od neprijatelja očuvanih tekovina, spremni sve žrtvovati za svoj narod, imaju da izdrže još jednu tešku borbu do konačne pobjede naše Hrvatke Misli.*

Ova naša odlučnost i sloga ujeba strah i prouzrokuje pobrkanost njegovih neprijatelja, a nama vjeru u pravednu pobjedu.

Ipak nikad naša borba nije bila snažnija i opravđujuća, nikad nijeni ciljevi nijesi bili opširniji nego li su danas.

Prije se je borio naš narod samo za slobodu vanjsku, a sada za slobodu vanjsku i nutarnju, za slobodu kulturno-socijalno-ekonomsku, za slobodu staleža i pojedinca. Hrvatski narod nije još čitavio svoju unutarnju snagu ispolio i dovelo do najvišeg svog izražaja. Stoga svjesna Narodna Omladinica, koja si uvijek bila začetnik sviju narodnih pokreta, te baš kod današnjih prilika, imaš da ispravno shvatиш svu pološaj i svoju misiju, koju ti kategorički nalažu interesu našeg naroda.

Svaki hrvatski omladinac za kojeg Hrvatstvo nije samo fraza, a kojemu stoji na srcu nepravda naše hrvatskog narodu od nesa-

Da je Fržop kao dite plako, Nad nepravdom, što se kod nas zbiva Kad se glasi prošire po gradu, U čelijam i u crnom mraku, U svakomu hrvatskome srcu Krv uzavri, svak zaplaće glasno, Jaoh, bračo, što smo dočekali, Da nam kosti prebijaju pod rebrim, Da nam piće izpod grla krve! Sve to malo Careviću bilo, On se laća hrtanje i pera, Pa uzmimje Austrijske knjige, I po njima nemilice sudi Naše ljudi u tamnici bacaju, Da ih grizu štakori i buhe, Da ih sišu crne, bile uši, Da im piju čimavice krvcu, Ko da im je ono malo bilo, Sto su bidni dobili u mraku U čelijam od drskih redara I od ona dva agenta tajna, Dva izroda Roda i Plemenja!

Al Bog Višnji gledao je s neba, Sve nepravde zloglasnih redara, I sve zloče agenata tajnih,

vjesnog i parsičkog današnjeg režima, putem terora, koji pod slijedom naročite »Ravnopravnosti« i lažnog »Jugoslavensva« traju naš javni život, uneseci u nj ne pravdu i korupciju batine, laž, zabunu i t. d. i t. d. potpomažući naše narodne neprijatelje, ne smje ostati indiferentom. Omladinci su znali, da uvjek shvate svoju narodnu dužnost, pa mora to učiniti i sada kad su *interesni Hrvatskog naroda ugroženi više nego ikada do danas*, i kada su naše narodne svesti postale ciljem o koje udaraju režimlje na najbezakoniji način po uzoru austro-ugarskim metodama sa pogoršanim drugim izdanjem.

Hrvatski omladinci, bez razlike staleža i dobi, kao nosioci narodne budućnosti, moraju biti svijestni svoje dužnosti, koju im današnje vrijeme nameće.

Skraino je vrijeme, da se svi Hrvati, bez razlike kojih oni hrvatskoj gradjanskoj stranci pripadaju, nadaju u jednoj fronti, da uzmognu odstraniti jednom za uvjek, sve ono trulo i pokvareno što su nam rezindijne kroz ovih 5 god. bezsvajeno na ledju natovarili.

Pozivljeno stoga diljem cijele naše domovine svakog hrvatskog omladincu, da vrši svoju dužnost, i da udje u naše redove, da tako pojačani u zajedničkoj fronti, svaki prema svojim silama poradiamo oko konačnog ostvarenja naše pravedne narodne pobjede.

Nek nijedan hrvatski omladinac ne izostane biti članom Hanata.

Omladinac.

Fašisti o fašistima.

Preporod piše:

Vodstvo jugoslavenske nacionalne omladine i ako je njen nacionalni ideal teorijski postavljen na jedino pravilnu osnovicu beskomprimisnog narodnog i državnog jedinstva, na praksi nije umela za svoj ideal zagrijati široke narodne slove, jer je suviše žurno i suviše

Pa u uze dva Andjela poslje, Da Hrvatim zavidaju rane, Da ih poje neklarem božanskim, Da ih hrane egipatskom manom, I u knjige da biliže vične Sva zla dila šibenskih redara, Sto ih zviri počiniše biše Nad Hrvatim pravednim ko svecim.

Bog ne plača u subotu svaku, Al kad danak obraćuna svane, Viéna Pravda na noge ustane, I redare i agente tajne, Na robiju osudi i rekne: „To je živa sramota i ruglo, „Da redari i agenti tajni, „Pa to bilo u čigovu slavu, „Kojima je povirena služba, „Dà čuvaju svakog gradjaninà, „Od prokleta udarca i kolca, „Sami kolcem i voljom žilom „Mlade kosti hrvatske mladosti!“

Kad osudu Carević Nikola Začu, biše da pobisni bolan, Lice namahi potamni mu bilo, Znoj ga smrtni polje po čelu,

neobazrivo zagazila u žučnu borbu služeći se pri tom nesimpatičnim metodama uličnih izgreda. Dalje, ova omladina suviše je vidno manifestovala svoje simpatije i svoje veze sa jednom jedinom strankom, pa je najzad vrlo rano otkrila svoje političko-diktatorske tendencije. Pre-rane ambicije izvesnih vodja, ekscentričnost mesta glavne centrale — Split, — jednostrano političkih veza, ukočile su i tehničko duhovno širenje ove organizacije, naročito u Srbiji . . . Do danas se nije na drugi način manifestovao ni srpski, ni hrvatski, ni jugoslavenski nacionalistički genij, nego uličnim izredima i međusobnim ubijanjem.

Mi bi ovim riječima fašističkog »Preporoda« imali mnogo šta dodati a ništa oduzeti. Ali smatramo to nepotrebni, kad i fašisti sami počimaju uvidjati konture svoje propasti.

Detectivi, policijo i plaćena mađa . . . molite se za upokoj njihove duše.

Sortiranje.

Predsednik Skupštine. — Ljuba Jovanović poharao je i književnu Zadrugu i Profesorsko društvo i dispozicioni fond ministarstva unutrašnjih dela.

Predsednik vlade — Nikola Pašić utvrdio Je milion ruskih rubala i nosi na ledjima bezbroj najprijavljivih afera.

Patrijarh — Dimitrije Pavlović Još nijes položio račun o raznim dobrotvornim fondovima.

Ministar vojni — Petar Pešić, koji mora da dobro uštine svaku iole veću nabavku, došao je za ministra da bezuslovno služi Belu Ruku i da neizostavno hvata sve dobre delepire...

Ovi odgovorni šefovi zakonodavne i upravne vlasti, crkve i vojske — sve su sam divan cvet moralnosti!

Pa da se čovek ne seti stiha V. Hugo:

Najgoraša što med' njima beše
Na najvišu stolicu popeše!

„Republika“ br. 82 od 14/10/1923.

„Republika“ izlazi u Beogradu, mjestu službenog prebivanju svih napadnutih državnih funkcionera. Svi oni pripadaju stranci ministra policije. Je li njima palo na pamet

On se nadá da će Pravda gledat U njegove obrijane brke.

A kad gradom prošire se glasi, Da je Pravda zlotvorima Roda, Po zakonu Boga Velikoga, Dodilila zaslужena kaznu. Svakomu je poštenomu srcu Odlanuto, pak je uzkliknuto: „Careviću, potamnu Ti carstvo, „Kupi krpe i papire stare, „Što si brčko prot Hrvatim grada Šibenika bez duše i srca, „I pobigni svitu izpred oči, „Sakri lice pred poštenom svjetom, „Ognji se kostreti i vrećni, „Glavi pospi pepelom i lugom, „Pa se kruji za sve grhe twoje, „Što no si ili počinio ludo „I bez glave u tvojoj mladosti „Prot Hrvatim Šibenika grada, „A u službi raznih radikalja, „U planine, pa se pohajdući, „Nemoj služit razbojničke čete, „Koje će ju, kad im samo sunje, „I u tvoje blido pljunut lice,

GRADSKE VIJESTI.

OVA ZEMLJA PROPADA. -- JUGOSLAVIJO QUO VADIS?

Na tužbu građanina Mate Roše i drugova dana 3 tek. m. održana je pred mjesnim sudom rasprava protiv petorice policajaca, tuženih za zločinstvo javnog nasilja. Na raspravi su pristupili osobno svi optuženi, osim detektiva Waceka, koji je odsutan na svom novom položaju. Da bi imponovali sudu, na raspravi je pristupio člen g. šef. policije Carević sa cijelim svojim generalnim štabom. Krivica optuženih redara bila je tako očita, da je osuda odmah pala. Osumnjičeni su:

Bobić na 5 dana,
Ban na 2 dana,
Wacek na 4 dana,
Belamarić na 3 dana i

Vulelija na 4 dana zatvora zbog zlostavljanja poznatog prvaka vodičkih Hrvata g. Nike Fržopa. Zatvor je nepretvoriv u globu. Suviše su osuđeni na isplatu parničkih troškova, dok su ostecenici sa svojim privatno-pravnim zahtjevima upućeni na redoviti put gradjanške pravde.

Javnost je još pod svježim utiscima splitskog škandala i tursko-čašćnih zloupotreba izvršenih od strane Šibenske policije u pravcu iznudjivanja lažnih iskaza, kad eto škandal se ponovo nižu nad škandalima, otkrivaju se uvijek nove nemoralnosti, kojima se ne može kraja sagledati. Tu je po srijedi sistem jednog režima, koji ne samo što nam ne pruža nikakve zaštite od razbojnika i zlikovaca, nego ih on sam regrtuje.

Ova zemlja propada. Nema dana da se ne opažaju ti znakovi. Nekada su gudure, šume i klisure ulijevale strah i čovjeku dizale kosu u vis; danas su ih u tom pogledu zamjenili oni funkcioničari državne vlasti, koji se, u pravnim i civilizovanim zemljama, ne pašu sabljama da ih tupe nad golim životima mirnih i čestitih gradjana, koji nisu došli u sukob sa zakonima, ako i jesu sa jednim bezočnim režimom.

I prije je ova pokrajina imala i mutnji i teških dana. Ali nikada kao do sada nije se sa svetinjama čovjekovim tako igralo kao što je to slučaj danas.

Jugoslavijo, quo vadis?

Naša opomena dolazi možda u krajnjem času, kad bi se mogla spasiti samo brzim uvođenjem novoga, boljega i pravednijeg režima, otpuštanjem iz službe svih onih od čijeg se nevaljalstva ova država svakim danom sve to više pogubljuje.

Odazak g. Dr. Krstelja. Dozajemo iz novina, da je otpuštovalo dr. Krstelj, ministar na raspolaženju, "pobjednik" iz Stare Margherite, i da su ga pozdravili mnogi prijatelji i poštovaci.

Da je imam prijatelja, to je vjerojatno. Ali nešto drugo. Javno i političko lice, kuju on stiče poštovanje samo svojim javnim i državničkim radom, a da je on tako mogao stići poštovatelju — sunujamo Pogorelova kod nas Šibenčanu, koji smo ga na noge podigli i koji je zasluzen Šibenskih izbornika stekao vanredan ugled i položaj koji ga nijesu po sposobnosti pripadali, jer on se nama odužio zlina za dobro, odmetnuši se u kolo onih koji su teoretski i praktički radili protiv interesa Hrvata. Po njemu je samo Šaka Hrvata — demokrata bila nacionalno ispravna, a svi drugi su bili antideržavni.

To je u nacionalnom pogledu, a u lokalno — patriotskom još više, jer mi niješmo još zaboravili njegov postupak prema izbjeglicama Šibencima, za vrijeme njegovog manjesticnog kraljevanja, kad je Šibenik bio u vlasti okupatorne vojske

Mi Šibencani nismo zaboravili ni njegov nehdj da zaštiti naše dezertere u Zagrebu, za vrijeme rata, premda je on imao dosta veza sa našim hrvatskim ljećnicima, koji su nam puno dobra učinili i bez njega.

Nismo zaboravili ni njegovu krajnu indolentnost za viseće nacionalno putanje zadnjih godina rata; tek onda se proslavio kad se duo imenovanih manjesticom dalmatinskim. I to je bilo kao akt zahtulnosti i povjerenje prema njegovoj prednjoj prostosti, kad ipak nije bio ništa drugo nego grlati božnik, jer sigurno njegov kavunko-karluški život nije pružao garantije za njegov politički i nacionalni rad.

Ne bi zasluživalo, da se toliko havimo čovjekom koji nije ispunio naše male svoje izbornike državu bezsvjetnom marvom, kad ne li taj čovjek još imao kuraze da, pita od nas ponovno mandat, što više na onoj Hrvatinu toli ouruženoj listini.

Što dete: pokojni Krstelj! Nek suđe

našim pristašama poručujemo, da ne kuju niti oglasimo pomožu N. D., ne bi li se tako prije istrijebio kor.

Strajk brijačkih radnika. Nakon što je radikalna vlada spremila da (s novembrom) ukine Ministarstvo Socijalne Politike, brijački poslodavci požurili su se da sto prije nariju svojim radnicima desetsatno radno vrijeme. Po našem dubokom osvjeđenju Ministarstvo Socijalne Politike nije mnogo zadržalo radničku klasu Jugoslavije, ali ipak ukidanje onog Ministarstva znači jedan nov udarac na radnike, jer njegovo ukidanje znači stvaranje terena za ukidanje svake socijalne politike i za komično ukidanje zaštitnog komunalnog zakonodavstva. Pošto i Ministarstvo Agrarne Reforme čeka istu sudbinu, to znači da su radnici i težaci, koji sačinjavaju ogromnu većinu naše narodne zajednice, i koji potrebljuju najveće zaštitu, najviše izloženi ovim udarcima radikalne bankrotifikacije.

Ne postodavčki nastoji radnici su odvratili štrajkom, koji traje od dana. Lijep primjer da je postodavac, dođeputujući radnik Stjepo Marković, koji se nije solidarizao sa svojim kolegama i kod koga radnici prema tome nisu napustili posao.

† Ana Lušić. U četvrtak dneva 4. ovnja nakon duge bojlitice ispušti svoj plenum dušu milu gradjanu Gospodnjicu Anku Lušić, sestrin uglednih gradjanskih trgovaca, u najboljoj svojoj mladosti. U petak je bio sprovod u sručiću gradjana. Dok učvijenoj obitelji i rodbini izvajaju se iskrene saudeće, pokojnici kličemo ih u laku crnu zemlju!

Šibenska Glazba. Osim mnogih dosadanjih napadaja i potresa, koje je u pravu naše gradске institucije u zadnje vrijeme morala izdržati, tako da ju je jedva mogla uz veliki napor i poštovnost sačuvati od potpunog rasuha ovih dana mora da izdrži još jednu navalu, u to baš s one strane od koje se je morala nadati pomoći. Gosp. općinski predsjednik pokušao je ono, što do sada nije ni vladinom komesaru poduđalo ni pamet. On nalaže pisano odlukom Upravi glazbe, da mora uzeći u Upravu jednog člana, koga općina predloži. Neražumjeno čemo to. To zvuči kao nepovjerenje. Pri tom zaboravlja g. Predsjednik općine, da je S. Glazba autonome institucije, podržavajući doprinosom gradjana, bez razlike stranaka i da ovi svake godine brije Upravu. Kada bi na to netko primijetio, da općina također doprinosi i to najviši udio, moralo bi se odgovoriti da Glazba nije već godinu dana ništa od općine primila, a sve kada bi bila i primila, zahtjev je neopravдан, jer doprinos općine je doprinos cijelog gradjanstva, a glazba također gradjanska glazba.

Odgovor na „Poziv“. Odriđeni pravo gg. kolegama studentima, da mi upravljaju poziv, štampan u mjesnim novinama, jer se po ničemu ne raspoznavaju, da su oni sačinjavali odbor za priredbu demonstracije od 22. prošlog mjeseca — ipak se održavaju upravljeni mi poziv i izjavljaju da, izrekom „pod vodstvom plaćenog oloža“ nisam ciljan na gg. kolege studente, prema klijima takav izraz nikada ne bi mogao upotrebiti. Po čitavom tomu odnosne notice u „Dalm. Hrvat“ moglo se bez ikakva naprezanja una razbrati, da je ona pogodjana onu delžad, koju je direkti i metez uždigla na stepen principa i svog političkog rukson d'etre. *Marko Berović*
urednik „Dalm. Hrv.“

Izjava.

U broju 13. od mene izdana »Hrvatskog Samobrana« od dana 20. listopada 1922 izšao je pod naslovom »Iz Makarske Satrapije« jedan članak, u kojem se vrijedja čast i poštene gosp. Miroslava Menca, kot. poglavara, te u kojem se neistinito tvrdi, da bi on bio odpušten od službe radi neke priljavitosti.

Istini na čest izjavljujem, da sam u ovom slučaju bio od nein-

formirane osobe zaveden u bludnju i dotični članak donio u listu.

Obzirom da ja u listu nisam nigdje vedio osobnu već narodnu politiku, to mi je tim više žao da je ona osvada privatne narave došla u list bez moga znanja, i sada kada sam se podpunoma uvjerio da su one navale na g. Menca bile proste osvade, i da g. Menca spada među odlične i bezprične ljude, u velike žalim da se je to dogodilo.

Sibenik, 2. listopada 1923.

Miho Jerinčić
urednik »Hrv. Samobrana

Javna zahvala.

Ovim putem zahvaljujemo, koliko prečasnom svećenstvu, toliko svim društvinama kao i pojedincima, koji su prisustvovali sprovodu mile i ne-nezaboravne nam.

ANKE

kao i onima koji su dali u bilo kakav fond, da počaste uspomenu mile našu pokojnicu.

Obitelj pok. Luke Lušića.

NAZNANJE Gg. PRETPLATNIČIMA. Radi nestašice papira dosadanje formata, ovaj i slijedeći broj izlazi će u umanjenom formatu. Naknadit ćemo ih dojdutim brojevima.

Izdav. i odg. urednik: M. Berović, pravnik
Tiskar: Pučka Tiskara — Šibenik

Prodajem dok zaliha traje,
(povjerenog mi od Jose Jurina.)

STAROG PROŠEKI.
MARKO STOJIĆ
na Obali.

150 hektolitara zdrava vina
na prodaju. Ozbiljni reflektanti nek se obrate na

MATU VLADIČA
PRVIĆ-LUKA (Kotar ŠIBENIK)
Cijene umjerene.

I. STJEPUŠIN — SISAK

Preporuča najbolje tambure, žice,
partiture i ostale potrebitine za svu glazbila.

Jugoslavenski javni bilježnik
u Sjevernoj Americi.

PETAR REŠKOVAC

1526 Page St., N. S. Pittsburgh, Pa.

Zastupan u svim ostavšim i inim postoljima i razpravama. Utjevri otstete za Vaše nastradale i poginule u Americi, kuo i osutnime za umrle u svim sluđajevima. Izradjuju sve pravne i ine dokumente za sve one, koji žele doputovati u Ameriku, ako u Americi imaju svoje roditelje, koja će se u njih pobrnuti. U svakom sluđaju izvolite se obratiti na mene. Toplo se preporučim zainteresovanome narodu.

Širete „Dalmatinski Hrvat“